

СПРАВЕДЛИВЕ РОЗПОДІЛЕННЯ БЛАГ В ПРАВОВОМУ СУСПІЛЬСТВІ З ТОЧКИ ЗОРУ ЕКОНОМІКИ ТА ФІЛОСОФСЬКОЇ ЕТИКИ

Петік Я. О.

Національний музей історії України
м. Київ, Україна

Одним з основних питань філософії права є питання розподілення благ у суспільстві. Очевидно, що за природних умов сучасного суспільства, які склалися історично, люди отримують різні блага відповідно до конкретних особливостей їх ситуацій. Хтось проживає за межею бідності, а хтось володіє величезними фінансовими активами. Іноді це зумовлено об'єктивною різницею у здібностях, але часто такий розподіл є випадковим. І зовсім окремо стоїть питання про справедливість чи несправедливість такого розподілу ресурсів.

Треба наголосити, що мова йде саме про правове суспільства та ситуацію властиву для нього, оскільки в неправовому суспільстві питання про справедливість в розподіленні благ навіть не ставиться.

Економіка як наука здавна займається проблематикою розподілу матеріальних ресурсів у суспільстві. Відповідно до її встановлених законів є пряма залежність між мірою справедливого розподілення благ та загальним об'ємом ресурсів та продукції доступних для використання у суспільстві.

В суспільстві де на меті стоїть ефективність максимум ресурсів отримують люди, у яких більше всього здібностей до управління цими ресурсами у вигляді промислового капіталу. Великий об'єм такого капіталу веде до великих обсягів виробництва та більш вдалої конкуренції, які результують у більшій кількості продукції, яка доступна для споживання у суспільстві. Втім, в таких суспільствах збільшується кількість соціально не захищених людей та посилюється соціальне напруження.

В суспільствах де на меті стоїть навпаки рівність та справедливість в розподіленні ресурсів, держава дбає про незахищені верстви населення за рахунок більш успішних людей. Такі суспільства традиційно вважаються соціалістичними. Оскільки тягар допомоги незахищеним громадянам падає на бізнес, останній є менш ефективним та суспільство починає виробляти набагато менше продукції.

Тут також треба наголосити, що економіка розуміє справедливість однобоко, виключно як кількісну рівність в розподіленні матеріальних ресурсів. Для філософії права ж, справедливість це цінність, якою можна керуватись при виборі тих чи інших суспільних норм.

Звісно, в філософській етиці також є утилітаризм, який трактує справедливість близько до економічної рівності. Але загалом етика розуміє справедливість як цінність, тобто набагато більш ґрунтовну річ ніж просте кількісне розподілення ресурсів. Таким чином, на перший погляд, етична та економічна концепції розподілення ресурсів у суспільстві суперечать одна одній.

В своїй праці «Теорія справедливості» Джон Ролз розглядає сучасну етичну агенду щодо основ суспільного життя. Він будує свою концепцію саме на справедливості, і хоча, він також розуміє справедливість як цінність, певну частину праці він присвячує саме розподіленню матеріальних ресурсів у суспільстві.

Саме його концепція цікавим чином резонує саме з економічним поглядом на речі. Він пропонує виробляти соціальні норми керуючись певним мисленнєвим експериментом, в ситуації якого всі агенти знаходяться в ситуації рівних можливостей. Саме розподілення благ не має бути

суто кількісно рівним, але структура цього розподілення має бути прийнята саме за ситуації гіпотетичної рівності можливостей.

Те, що будеться саме така гіпотетична структура уможливорює діалог меж етичними та чисто економічним дискурсами. Рівність можливостей дозволить шукати розподілення благ яке буде узгоджене з обома полюсами свого значення для економіки і при цьому збереже справедливість як засадничу цінність.